

Барлай Ганна Миколаївна,

вчитель початкової школи,

Житомирський ліцей № 6 ім. В.Г. Короленка,

м. Житомир, Україна

mega_anna1970@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У статті представлено узагальнення автора щодо специфіки використання інноваційних методів навчання з урахуванням тенденцій розвитку і значимості соціально (суспільно) орієнтованого навчання в умовах дистанційної освіти в Україні. Висвітлено окремі аспекти використання інноваційних методів інтерактивних вправ за допомогою програм *learningapps.org*, *Edmodo*, методу *Case-Study*, методу ментальних карт.*

***Ключові слова:** урок, дистанційне навчання, педагогічна інновація, інноваційні методи, проблемний виклад матеріалу, віртуальна зустріч.*

***Annotation.** The article presents the author's generalization regarding the specifics of the use of innovative teaching methods, taking into account development trends and the importance of socially (community) oriented education in the conditions of distance education in Ukraine. Certain aspects of the use of innovative methods of interactive exercises using *learningapps.org*, *Edmodo*, the *Case-Study* method, and the method of mental maps are highlighted.*

***Key words:** lesson, distance learning, pedagogical innovation, innovative methods, problem presentation of the material, virtual meeting.*

Актуальність теми визначається формуванням позитивної мотивації до навчального процесу в умовах дистанційної освіти та сприянням підвищенню якості знань учнів під час використання інноваційних методів навчання.

Мета статті – представити використання інноваційних методів навчання на уроках дистанційного навчання в початковій школі.

Результати дослідження. Наше дослідження базується на основі досягнутого власного досвіду та на отриманих результатах проведених науково-дослідних та практичних робіт О. Пометун [1], Л. Пироженко [1], Г. Максимчук [2], І. Хом'як [2], Н. Волк [3].

Урок під час дистанційного навчання має певні особливості. Насамперед, це віртуальна зустріч, а не реальна. Хоч перелаштуватися на дистанційне навчання може бути важко, проте новітні методи дають можливість учителю ненав'язливо та креативно продовжувати освітній процес. У педагогіці термін «інновація» (лат. – зміна, введення нового) позначає нововведення, оновлення процесу навчання.

Педагогічна інновація – процес створення, поширення й використання нових засобів для розв'язання тих педагогічних проблем, способи вирішення яких застаріли. Сьогодні педагогічною проблемою стала відсутність можливості традиційного навчання в школі. Хоч такі обмеження є тимчасовими, та освітній процес не може зупинитися навіть на деякий час.

Інноваційні методи – це методи, що передбачають:

- зростання ролі учня в навчальному процесі, зміщення центру (фокусу) навчального процесу від вчителя до учня;
- посилення функції підтримки учня, допомоги йому в організації індивідуального навчального процесу;
- можливість зворотного зв'язку вчителя з кожним учнем у процесі використання навчальних технологій та ІКТ.

Інновація передбачає залучення нового в мету й зміст уроку, використання сучасних методів і форм навчання й виховання, створення колективної роботи педагога й учня, поширення нових поглядів на навчання й на весь освітній процес у цілому.

Інновації самі не народжуються, вони виникають як результат наукових пошуків, спроб, досліджень, передового педагогічного досвіду та експериментів.

Одним із психологічних принципів розвивального навчання є формування узагальнених прийомів розумової діяльності, що поділяються на прийоми алгоритмічного типу й евристичні. Оскільки вправи алгоритмічного типу орієнтують учнів на дії за готовим зразком, сковуючи якоюсь мірою пошуковий процес мислення, необхідно поєднувати їх із прийомами евристичного типу, а саме: конкретизації, абстрагування, варіювання, аналогії, постановки аналітичних питань».

Тому, добираючи прийоми, що вдало доповнять матеріали алгоритмічного характеру, варто звернути увагу на **інноваційний метод інтерактивних вправ**.

Це метод варіативних вправ, які за завданням схожі до традиційних, та спосіб їх виконання – інший. Наприклад, умова традиційної варіативної вправи: *«Запишіть прикметники у дві колонки відповідно до способу їх написання: окремо чи з дефісом»*, та умова інтерактивної варіативної вправи: *«Перетягніть мишкою прикметники в колонку з правильним написанням»*. Використати чи створити інтерактивну вправу можливо за допомогою інтернет-сайтів. Ми наведемо **приклад використання методу інтерактивних вправ за допомогою *learningapps.org*** для засвоєння теми «Написання прислівників» у 7 класі.

Крок 1. Учитель відкриває сайт, розділ «Українська».

Крок 2. Учитель обирає вправу «Написання складних прислівників».

Крок 3. Учитель копіює веб-посилання на вправу.

Крок 4. Під час вебінару вчитель надсилає учням веб-посилання.

Крок 5. Учні відкривають вправу, читають завдання: *«Перетягніть мишкою прикметники в колонку з правильним написанням»*.

Крок 6. Учні виконують вправу. Розподіляють прислівники: «в/ногу» – окремо, «ледве/ледве» – із дефісом.

Крок 7. Учні зачитують, як виконали вправу.

Крок 8. Учні клікають мишкою на «Закінчити», і алгоритм програми перевіряє правильність відповідей.

Крок 9. Учні надсилають знімок екрана вчителю для оцінювання.

Інноваційний метод часового навчання. Цей метод враховує особливості роботи мозку, щоб допомогти швидко засвоїти теоретичний матеріал. Його розробив нейрознавець Р. Дуглас Філдс на основі дослідження того, як функціують спогади. Ідея полягає у послідовному вивченні невеликої кількості теоретичного матеріалу, чергуючи з новий матеріалом, що абсолютно не стосується теорії. Основними, на думку дослідника, є чіткі часові межі, встановлені на інформаційні блоки, із елементів яких побудований урок. Навчальний матеріал поділяється на основний (теоретичний) та допоміжний (розважальний, творчий тощо). Кожен теоретичний блок чергується з допоміжним. У такий спосіб, зазначає науковець, можна оптимізувати природний процес кодування пам'яті в мозку.

Для того, щоб застосувати метод часового навчання під час уроку, необхідно заздалегідь дібрати навчальний матеріал, придатний для поділу на блоки (відповідно до часових рамок), пристосувати його до блокової форми навчання та послідовно пояснювати новий матеріал.

Опишемо метод часового навчання під час вивчення теми «Дієслово. Форми дієслова».

Блок 1 (15 хвилин). Ознайомлення учнів з основним теоретичним матеріалом:

Учитель. Морфологічні особливості дієслова виявляються в тому, що воно має п'ять форм: неозначена форма (інфінітив), особові форми, безособові дієслова, дієприкметник і дієприслівник.

Блок 2 (10 хвилин). Перегляд короткого відео про багатство української мови.

Або ж інтерактивний варіант застосування часового методу на уроці з теми «Дієслово. Форми дієслова».

Блок 1 (15 хвилин). Бліц-опитування:

Учитель. Як називається початкова форма дієслова?

Учень 1. Неозначена форма дієслова (інфінітив).

Учитель. Як змінюються дієслова?

Учень 2. Дієслова змінюються за числом і особою або за числом і родом.

Учитель. Як визначити особу дієслів?

Учень 3. Щоб визначити особу дієслова, треба підставити займенники:

1-а особа – я, ми; 2-а особа – ти, ви; 3-а особа – він, вона, воно, вони.

Наприклад: ходжу (я) – 1-а особа однини.

Учитель. Яка дієслівна форма відповідає на питання «Що роблячи?»

Учень 4. Дієприслівник.

Блок 2 (10 хвилин). Гра для практичного використання засвоєних правил:

Учитель. Я називатиму слово, яке відповідає на питання «Хто?», а ви повинні записати дієслова різних форм. Наприклад, «кіт» – «гладити, муркоче, помитий, м'явкаючи».

Інноваційний метод навчання ведення блогу може бути реалізований за допомогою програми Edmodo. Edmodo – це освітня технологічна платформа, що пропонує комунікацію, співпрацю та можливість тренерської роботи для загальноосвітніх шкіл, коледжів і викладачів. Мережа Edmodo дає вчителям змогу ділитися вмістом, створювати тести, вікторини та опитування, керувати спілкуванням з учнями, колегами та батьками. Система орієнтована на вчителя: учні та їх батьки можуть приєднатися до Edmodo тільки після запрошення.

Однак найбільшою перевагою є те, що це інтерактивний простір для учнів. Програма має інтерфейс, схожий на Facebook, але це закрита, захищена мережа лише для вчителів та учнів, тому ідеально підходить для застосування методу ведення блогу. Крім того, його застосування допоможе перенести позитивне ставлення до соціальних мереж на вивчення української мови.

Ведення блогу – це творче планування, добір гіпотез, систематизація, опис теми в блозі. Цей метод потребує систематичності, і найкраще до нього повертатися бодай один раз на місяць. Учитель створює сторінку класу на

платформі, де учні висвітлюють тематичне питання шляхом дописів. Протягом вебінару діти опрацьовують тему, добирають проблемні питання, активно обговорюють публікації та пишуть блог як домашнє завдання. Варто дозволяти учням самим вибирати теми для публікацій, проте настановити на вибір суспільно важливих тем. Так, поєднуючи теоретичний матеріал уроку, можна досягти розвитку соціокультурної компетентності. Наприклад, до теми «Прийменник» у 7 класі учні у блозі описують проблему забруднення планети, обов'язково використовуючи складні прийменники.

Перспективними у процесі дистанційного навчання є застосування кейс-технологій, побудова інтелект-карт із заданої теми, робота «малими групами» та використання проблемної лекції. Інноваційним є підхід поєднання декількох технологій разом для забезпечення ефективного, динамічного навчального процесу. *Метод Case-Study або метод конкретних ситуацій* є педагогічною технологією, котра застосовується для детального аналізу конкретного випадку чи реальної ситуації, що спонукає учня до пошуку альтернативних методів вирішення та прийняття оптимального рішення проблеми. Сутність кейс-методу - це можливість об'єднати теоретичну підготовку та практичні навички, що дозволяє застосувати знання учнів на практиці для вирішення завдань, надає їм змогу у змодельованій ситуації самостійно діяти і приймати рішення. При цьому, учні спільними зусиллями аналізують ситуацію - *case* і це дозволяє їм виробити практичне рішення, завершенням якого є оцінка запропонованих алгоритмів, вибір найкращого з них у контексті поставленого завдання чи проблеми. Завдання вчителя при застосуванні кейс-методів - це чітко створити, спланувати завдання для самоопрацювання учнями поставленої задачі з відповідної теми, розробити чіткі методичні вказівки та алгоритми відповідно до завдань «кейсу». Розробка і формування «кейсу» учнями має чітку послідовність: вступне слово, організація дискусії чи презентації, аналіз ситуації, оцінка індивідуальної роботи кожного та роботи групи в цілому (командна робота), підведення підсумків, заключне слово. В умовах дистанційної освіти, коли комунікація між

учнями здійснюється поза межами класної кімнати, цікавим є досвід оформлення «кейсів» у вигляді ментальних карт.

Отже, що ж таке інтелект або ментальна карта? Запропонував *метод ментальних карт* Тоні Бьюзен (Tony Buzan) в середині ХХ століття. Ментальні карти (Mindmap - англ.) - це зручний інструмент для відображення процесу мислення й структуризації інформації у візуальній формі. В основі побудови - діаграма, на якій відображають завдання, слова, ідеї, або інші елементи, розташовані радіально навколо основного слова чи теми. Таке відображення, структурування вже отриманих знань дає змогу генерувати їх у власну зрозумілу структурно-логічну схему. Дана схема становить собою деревовидну структуру (з можливими зв'язками між гілками) та демонструє можливість поєднання фрагментів інформації між собою, використовуючи семантичні чи інші зв'язки.

Найефективнішим інноваційним методом в створенні *ментальної карти* є застосування *технології «мозкового штурму»*, завдяки якому інформацію можливо подати у нелінійній, радіальній формі. Учасники знаходять декілька варіантів, ідей розв'язання конкретної задачі, кожен висловлює власну думку, а потім об'єднують інформацію в одне колективне (командне) рішення та зображують у вигляді схеми.

Проблемний виклад матеріалу стимулює розумові здібності учнів, розвиває критичне мислення, науково-пізнавальну діяльність та активізує здобувачів освіти до опанування тонкощів майбутньої професії. Лектор виступає в ролі фасилітатора, демонструє логічну послідовність думок у процесі розв'язання задач, зразки наукового підходу та пізнання, ембріологію знань. Під час проблемного викладу навчального матеріалу учні глибоко занурюються у вивчення поданого матеріалу та будують свій алгоритм вирішення проблемного питання на основі науково-доказового аналізу. Завдання методу полягає в тому, що учні ментально стежать за структурно-логічною послідовністю викладення матеріалу, засвоюють етапи розв'язання цілеспрямованого мисленнєвого пошуку в рішенні конкретної ситуації. Такий

підхід стимулює увагу, підвищує мотиваційну компоненту учнів в умовах дистанційної освіти.

Висновки. Отже, інноваційні методи навчання забезпечують формування позитивної мотивації до навчального процесу в умовах дистанційної освіти, сприяють підвищенню якості знань, закладають навички для здійснення самостійної діяльності.

Використання інформаційних технологій на уроках у початковій школі є одним з найсучасніших засобів розвитку особистості молодшого школяра, формування його інформаційної культури відповідно до запитів сучасного суспільства.

Застосування вчителями інформаційно-комп'ютерних технологій дозволяє сформувати у молодшого школяра вміння працювати з інформацією, розвивати в учнів навички дослідницької діяльності та комунікативну компетентність, а також більш активно залучати учнів до навчального процесу.

Застосування ІКТ робить урок видовищним та наочним.

Робота з комп'ютером викликає у дітей підвищений інтерес і посилює мотивацію до навчання.

Список використаних джерел

1. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. Київ, 2004. 192 с.

2. Максимчук Г., Хом'як І. Інтерактивні методи навчання української мови. *Дивослово*. 2012. № 8. С. 18 – 21.

3. Волк Н.В. Інноваційні методи навчання на уроках у початковій школі. Сайт «НА УРОК», 14 квітня 2020 р. URL: <https://naurok.com.ua/innovacijni-metodi-navchannya-na-urokah-u-pochatkoviy-shkoli-171273.html> (дата звернення: 15.05.2023).